

יש בתורה שלשה מיני בהמות ושבעה מיני חיות שמותר לאכול, בהמות הם בקר עיזים כבשים. חיות איל צבי ויחמור אקו ותאו ודישון וזמר, ואומר בעל הטורים שהם כנגד עשרת הדברות. סימני דגים הם "סנפיר וקשקשת". חז"ל אומרים שאם יש לדג קשקשת לא צריך לבדוק אחרי סנפיר מפני שאם אין לו בודאי נפל ממנו, אם כן למה צריכה התורה לפרט את הסנפיר משום להגדיל תורה ולהאדירה.

עופות טמאים הם רק 24, והשאר טהורים ואנו אוכלים כמה מהם, תרנגולים, תרנגולי הודו, אווזים, לפי המסורת.

למה כתוב בת היענה ולא יענה, אומר הדעת זקנים מפני שיענה היא גדולה, ואי אפשר לאכלה מפני שהיא קשה כעץ, ובת היענה היא צעירה ואפשר לאכלה.

האבן עזרא אומר בפר' שמיני למה כתוב ארנבת ובת היענה לשון נקבה, מפני שאין בהם זכרים רק נקבות.

חז"ל אומרים אין עשיר כחזיר, ואין עני ככלב, ובפשטות שהחזיר אוכל כל מיני לכלוך, והכלב תמיד רעב. הגר"א שואל מה מלמדים אותנו חז"ל דברים של טבע, ומסביר שהלא תעשה של חזיר הוא עשיר, שיש הרבה שמקיימים אותו שאוכלי חזיר הם רחוקים ביותר, אבל הכלב שזה מרמז על איסור לשון הרע הוא עני, כי רק מעט שומרים טוב את הלא תעשה של הלשון הרע.

חז"ל אומרים למה נקרא שמו חזיר שעתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו לישראל לעתיד לבוא, כלומר שיחזור לכשרותו, ומקשים שא"כ הוי דבר שיש לו מתירין, כי בכל יום אנו מצפים שיבוא משיח. ודבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, ומדוע בטל איסור שומן חזיר בשישים. ומתרגמים, כי באמת לא יהיה החזיר סתם מותר, אלא שישנה את טבעו ויהיה מעלה גרה. וממילא חתיכה זו שהיא בקדירה שלא העלתה גרה ולא תעלה גרה עוד, לעולם לא תוכשר. וכן כותב האור החיים הק' (ויקרא י"א פסוק ז), על הפסוק, "ואת החזיר וכו'", והוא גרה לא יגר טמא הוא לכס". שזה תנאי שכל זמן שהוא לא יגר דינו שהוא טמא, אבל לעתיד לבוא יעלה גרה ויחזור להיות מותר, ולא שישאר בלא גרה ויהא מותר כי התורה לא תשתנה.

אבל הריטב"א בקידושין דף מט ע"ב מביא פירוש שחזיר זה רמז למלכות אדום כדכתיב בו (תהלים פ' י"ד) יכרסמנה חזיר מיער, ועליהם אמרו, למה נקרא שמו חזיר שעתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו לישראל לעתיד לבוא.

ובמדרש שוחר טוב על הפסוק בתהלים (קמו) ה' מתיר אסורים, כותב מהו מתיר אסורים, יש אומרים כל הבהמה שנטמאת בעולם הזה מטהר אותה הקדוש ברוך הוא לעתיד לבוא.

אומרים שאיש שמכניס אורח צריך שיהיו לו 2 סימני טהרה, 1. מפרים פרסה, פירוש שיחתוך פרוסת לאורח שיהיה מוכן לאכילה, 2. מעלה גרה, שגם המארח יאכל עמו שירגיש האורח נעים.

3 פעמים כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו, 1. פר' משפטים. 2. פר' כי תשא. 3. פר' ראה. ללמד איסור בישול איסור אכילה ואיסור הנאה, עוד למעט חיה ועוף ובהמה טמאה שאין בהם איסור בשר בחלב מן התורה, אבל יש איסור מדרבנן.

מפני מה כתוב "בחלב אמו", אומר הרשב"ם בפר' משפטים, כי כך היה הדרך של הגוים, שטבע של גדי להוליד תמיד תאומים, והגוים היו הורגים אחד ואחד משאירים, ולאם היה עודף חלב והיו מוציאים את החלב הנשאר ומבשלים עם הגדי.

עשר תעשר, אומרים חז"ל עשר בשביל שתתעשר. יש מפרשים כי כתוב שכר מצוה מצוה, שהשכר הכי טוב, שאפשר לעשות עוד

ראה ר"ת ראה אלול הגיע. אלול ראש השנה.

"את" הברכה, ואצל הקללה לא כתוב "את" הקללה, אם ה' נותן ברכה זה בשפע מא' עד ת'. המלה "והקללה" מתחילה באות ו' ומסתיימת באות ה' שהם אותיות סמוכות זו לזו שיהא מה שפחות. את הברכה אשר תשמעון. עצם אשר תשמעון זאת הברכה הכי טובה.

הברכות הם נגד הר גריזים והקללה נגד הר עיבל, הרבי אומר לתלמידיו סימן ב' ג' ברכות גריזים.

המוחק את שם ה' או המקלקל דברים בבית הכנסת עובר על הפסוק לא תעשון כן לה' אלקיכם. כתוב בגמ' סוכה שבזמן שדוד כרה את השיתין למזבח, כתב על חתיכת חרס שם המפורש, וזרקו לתהום כעצת אחיתופל שלא ישטוף את העולם, וזה מרומז בפסוק לא תעשון כן לה' אלקיכם, אבל לבית המקדש מותר, וזה שאמר כי אם אל המקום אשר יבחר.

במדבר 39 שנה היה המשכן, והיה אסור להקריב בבמות. בגלגל 14 שנה והותרו הבמות. בשילה 369 שנה היה ונאסרו הבמות. בנוב 13 שנה והותרו הבמות. בגבעון 44 שנה והותרו הבמות. בית ראשון 410 שנה. בית שני 420 שנה בהם נאסרו הבמות לעולם אפילו אחרי שנחרב, בגלל זה נקרא בית המקדש בית עולמים, כי הקדושה לעולם, ונאסרו הבמות אפילו אחרי שנחרב.

על במה קטנה היה מותר להקריב רק קרבנות שבנדר ובנדבה עולה ושלמים ותודה, ועל במה גדולה היה מותר להקריב גם קרבנות הקבוע להם זמן כמו קרבן פסח וכדומה, אבל חטאת ואשם וכו' אסור, ובשילה היה מותר להקריב את כל הקרבנות.

בשילה היתה עדיפות שהיה מותר לאכול קדשים קלים בכל מקום שראו משם את משכן שילה, אבל במקדש רק בתוך חומת ירושלים, והטעם לזה משום שמשכן שילה היה בחלק של יוסף, ויוסף שמר את עינו מאשת פוטיפר, בגלל זה היה קדוש כל האויר שראה את שילה.

במדבר היה אסור לאכול בשר תאווה פירוש בשר חולין, שאם רצה לאכול בשר היה חייב להקריבו שלמים ולאכול, אבל משנכנסו לארץ ישראל הותר לאכול בשר תאווה.

כתוב בבשר תאווה וזבחת וכו' כאשר צויתך. אומרים חז"ל שמכאן נלמדו החמש הלכות של שחיטה. "שהיה" שאסור להפסיק באמצע השחיטה, "דרסה" שאסור ללחוץ את הסכין על הסימנים, "חלדה" שצריך שהסכין יהא מגולה ולא יתחיל מתחת הסימנים לכיוון חוץ, "הגרמה" לא לירד עם הסכין ממקום השחיטה, "עיקור" אסור שהסכין יעקור את הסימן שלא יהיה הסכין פגום.

לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו. ובפר' ואתחנן כתוב עוד פעם "לא תוסיפו ולא תגרעו", אומר הגר"א שבפר' ואתחנן כתוב לא להוסיף מצות חדשות, וכאן מדובר באותה המצוה שאסור להוסיף כמו 5 פרשיות בתפילין וכדומה.

רש"י אומר לשון "אחר" הוא קרוב ולשון "אחרי" הוא מופלג, פירוש רחוק כמו אחרי דרך מבוא השמש. שאל החפץ חיים את האמרי אמת מגור בכנסיה הגדולה, אם אחרי לשון מופלג רחוק אם כן למה כתוב אחרי ה' אלקיכם תלכו, ח"ו להתרחק מה', ענה לו הרבי מגור, אני יתרץ לך תירוצי חסידי, "אחרי" אם בן אדם מחזיק עצמו רחוק מה' אז הוא קרוב לה'.

כתוב בעיר הנידחת שצריך לשרוף את העיר וגם את השלל. שואלים למה לשרוף את השלל, והתירוץ הוא שמפני שעיר שכולם נכשלו בה בעבודה זרה זה סימן שהם היו שקועים בממון, והתירקן שלהם לשרוף את העיר עם השלל.

מעשיות 4 מינים ולישב בסוכה, אבל בשמחת תורה אין שום מצוות מעשיות רק שמחה, זה הפירוש אך שמח רק שמחה, הרב בנגיס רבה של ירושלים אמר בדרך בדיחותא, למה אומרים בשיר אך אך שמח הרי כתוב בתורה רק פעם אחת אך, אלא מפני ש"אך" הוא מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות.

אומרים שבקטע ושמחת בחגך יש בו רמז "אגאנץ יאר פריילאך", כי בשנה יש לפעמים 355 ימים, בגימטריה שנה, תוריד 7 ימים יהיה כמנין שמח 348, וזהו ושמחת בחגך 7 ימים, והיית אך שמח פירוש תוסף גימטריה שמח 348 ימים, ויהא אגאנץ יאר פריילאך. הדעת זקנים אומר שבחג הפסח לא כתוב שמחה, ובחג השבועות כתוב רק פעם אחת ובחג הסוכות 3 פעמים שמחה, והטעם מפני שבפסח עדיין עומדים לפני הקצירה ולכן לא שייך שמחה, ובשבועות שזה אחרי קצירת החיטים כתוב רק פעם אחת, ובסוכות שהוא כבר אחרי קצירת החיטים ואחרי לקיטת הפירות וגם אחרי האיסוף לאוצרות אז יש הרבה שמחה.

חודש אלול

ר"ת אלול, לברכה ולא לקללה אמן, לחיים ולא למות אמן, לשובע ולא לרוזן אמן.

באידיש אומרים ר"ת אלול אבער לערענן וייטער לערענן. אריה שאג מי לא יירא, אריה ר"ת - אלול - ראש השנה - יום כיפור - הושענא רבא.

הפירוש אלול כמו שאמר התרגום, ויתורו את ארץ כנען, "ויאלול", פירוש "מידארף זאך ארום קוקן" און תשובה טאן.

המהרש"א בחידושי אגדות סוף מסכת מגילה מבאר, למה לא כתוב שואלין ודורשין 30 יום קודם החג בר"ה וביו"ב, כי צריך כל השנה ליתן לב לשוב בתשובה.

רמזי אלול לתשובה ומל' אלקיך אית' ליבך ואת ליבך. לתפילה איני לידודי וידודי לי. לצדקה, איש לרעהו וימתנות ליאביונים. אינה לידודי וימתני ליך.

ביום א' באלול מתחילים לתקוע בשופר, שופר פירוש שפרו מעשיכם. שופר ר"ת שורש פורה ראש ולענה. פירוש להוציא את הרע. וע"י שופר אין פגע רע, שבזכות השופר לא יהיו עוד צרות. עוד ר"ת שופר שטן ואין פגע רע.

ביום א' באלול מתחילים לומר לדוד ה' אורי עד שמחת תורה, על פי המדרש אורי זה ראש השנה וישעי זה יום הכיפורים, כי יצפנני בסוכו זה סוכות.

כתוב בלדוד ה' אורי ... אחת שאלתי מאת ה' שבתי בבית ה' כל ימי חיי ולבקר בהיכלו. שואלים הרי כל ימי חיי הפירוש קבוע ולבקר פירוש לא קבוע, אלא שטבע האדם שאם הוא מתרגל בדבר, זה לא מעורר אותו ולא מתרגש, אבל כשבא במקום חדש זה מביא לו התרגשות, וזהו שאמר דוד אחת שאלתי מאת ה' שבתי בבית ה' כל ימי חיי קבוע אבל כמו ביקור בהתחדשות ובהתעוררות.

תפילות אבות תיקנום, אבות ר"ת ותקבל ברחמים וברצון את תפילתנו, עוד ר"ת וברכתך בכל אשר תעשה, עוד ר"ת תורה וגדולה במקום אחד. תפילות אבות תיקנום, אבות ר"ת ותקבל ברחמים וברצון את תפילתנו, עוד ר"ת וברכתך בכל אשר תעשה, עוד ר"ת תורה וגדולה במקום אחד.

מלפנים בישראל כאשר נשמע

קול הקורא קדוש אלול

כל איש אחזתו פלצות.

פרשת ראה 126 פסוקים 17 ענשה, 37 לא תעשה.

הפסרה: עניי סוערה. (ישעיהו נ"ד)

מבה"ח: המולד יום ה' בשעה 8:15. ר"ח בימים ה' ו'.

פרקי אבות פרק ו'.

הדלקת הנרות: 6:54

שקיעה: 7:34 מוצאי שבת 8:11 ר"ת: 8:46. סוף זמן ק"ש מג"א: 8:29

אליכטיגין פריילאכין שבת קודש

לעי"נ הגה"צ ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים זצ"ל נלב"ע י"ג תשרי תשע"ב

מצוה, זה הפירוש עשר בשביל שה' יתן לך ברכה בצמחים שתוכל לתת עוד מעשרות, כמסופר על הגר"א לפני מותו שבכה שהולך מעולם שבכסף מועט אפשר לקנות ציצית ולקיימו ומפסידו שם.

וכי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו. אם אדם עושה מצוה בחשק ובשמחה לא קשה לו, ולכן כתוב שיהיה קשה בגלל כי ירחק ממך המקום, "המקום" פירוש הקב"ה, מפני שהוא רחוק מהקב"ה, שאם היה לו חשק לא היה קשה לו.

ופנית בבקר והלכת לאהליך. הרמב"ם פוסק שכהן גדול צריך שתהיה לו דירה בירושלים, והמפרשים טורחים לדעת מקור לדברי הרמב"ם, ואמר החת"ס שהראיה היא פשוטה מפני שכהן גדול מביא כל יום מנחת חביתין, והדין הוא שצריך לינה, שמי שמביא קרבן צריך לינה בירושלים ככתוב ופנית בבקר והלכת לאהליך מכאן שצריך לינה, וזה לא מכובד שכהן גדול ילך כל יום באיזה מקום ללון, בגלל זה אמר הרמב"ם שצריך שתהיה לו דירה משלו כדי לקיים מצות לינה בירושלים.

מספרים שתלמיד חכם אחד בא אצל האור החיים הקדוש וביקש ממנו שיעזור לו כי מצבו קשה בפרנסה, אמר לו האור החיים אם יגיד לו איפה כתוב בתורה מ-א עד-ת שתי אותיות זהות אחת על יד השניה יתן לו כסף, ענה לו שכל א'-ב' יש חוץ מאות ע', א' מקללך אאר, ב' בביתך, ג' לגנך, ד' דדו, ה' במקום ההוא, ו' ווי העמודים, ז' מזוזות, ח' חת, ט' טטפות, י' חיים, כ' ככל, ל' וללוי אמר, מ' ממלכת כהנים, נ' וישננתם, ס' רעמסס, פ' חופף, צ' חיצרות, ק' מחוקק, ר' וימדרו, ש' שש, כשהגיע לאות ת' אמר לו העני שהוא מבקש שיקדים מקודם לתת לו ואח"כ יגיד, הסכים האור החיים ונתן לו, ואמר לו העני שחז"ל דורשים נתון תתן שיתן ויחזור ויתן, ונהנה האור החיים ונתן לו כפליים.

חז"ל אומרים שרב פפא עלה במדרגות ונשברה מדרגה והיה בסכנה, אמר לו רב חייא בר רב אולי עני בא לידך ולא נתת לו צדקה. אמר הגר"א שזה מרומז בטעמים, שב"פתוח" הטעם הוא דרגא, וב"תפתח" הטעם הוא תביר, פירוש המדרגה נשברה.

הגר"א מסביר שכתוב בצדקה הלשון "לא תקפון את ידך רק פתוח תפתח" היד כשהיא סגורה כל האצבעות שוות, אבל כשהוא פושט את ידו האצבעות לא שוות אחת גדולה ואחת קטנה, כך בצדקה צריכים לבדוק כל עני, אחד צריך יותר ואחד צריך פחות, ואינו דומה צדקה לפרנסה לצדקה כמו הכנסת כלה.

מי שלא נותן צדקה עובר על לא תעשה לא תאמץ ולא תקפון, ועובר בעשה כי פתוח תפתח.

כתוב בפסוק נתן נתן תתן כפול, יש מפרשים שהתורה נותנת עצות בצדקה, נתן נתן תתן אם קשה לך לתת צדקה תן בהתחלה קצת, ועוד ועוד עד שתתרגל וזהו נתן נתן.

יש עוד פירוש בזה, שכשאתם נותן צדקה בדרך כלל יש בזה חסרון כיון שאינו נותן בלב שלם משום שמצטער על חסרון כסף, והעצה לזה שקודם כל יפריש כסף ואח"כ יתנהו כבר בלב שלם כיון שכבר נתייאש ממנו שאינו שלו, ולכן נאמר נתן נתן בשתי נתינות, א. ההפרשה, ב. הנתינה לעני.

עבד עברי שיוצא לחירות הבעלים חייבים לתת לו הענקה, ואם העבד ברח קודם שהוציאו האדון לחירות אין חייבים לתת לו הענקה, ומפרשים שבגלל זה לא רצו ישראל לברוח בשעת מכת חשך כדי שיקבלו את הרכוש הגדול מן הדין.

קרבנות שקיבלו מום פודים אותם ונאכלים לכולם, אבל מכל מקום אסור בהם גזיה וחלב ועבודה, ואין חייבים לתת לכהן זרוע לחיים והקיבה, ואם נתנבלה אסור לתת לכלבים, וצריך לקבור אותם, חוץ מבכור ומעשר שאם קיבלו מום אסור לפדותם, ונאכלים בלי פדיון, ומעשר בהמה עוד יותר חמור שאסור למוכרו, אבל בכור שקיבל מום מותר למוכרו ואפילו גוים מותרים לאכלו.

ושמחת בחגך והיית אך שמח. "אך" אומר רש"י לרבות יום טוב אחרון לשמחה. והגר"א אומר שבסוכות שבעת ימים היו לו מצוות